

DREPTURILE PERSONALITĂȚII ÎN CONTEXT BIOETIC¹

Prof. univ. dr. **Călina JUGASTRU**
Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu
Facultatea de Drept

Abstract: Drepturile personalității sunt drepturi inerente calității de persoană umană, drepturi care aparțin oricărui individ prin însuși faptul că este om. Ele se referă, în principal, la ocrotirea caracteristicilor fizice și morale ale ființei umane, la individualitatea sau personalitatea acesteia. În epoca actuală, drepturile personalității sunt serios amenințate de achizițiile științifice ale biologiei și medicinei. Se ridică totodată interogații de natură etică și morală. La confluența dintre toate acestea vorbim de bioetică. Noul Cod civil este, momentan și în perspectiva apropiată a aplicării sale, reglementarea care sistematizează majoritatea problemelor bioetice.

Nu toate drepturile personalității „suferă” în mod egal atunci când achizițiile științei încep să opereze în realitatea imediată. În eșalonul prim, aflat în relație directă cu efectele biomedicinii, se găsesc drepturile care privesc integritatea persoanei; urmează drepturile subiective strâns legate de integritatea morală și de relaționarea socială a individului.

Dreptul la viață, dreptul la sănătate, dreptul la integritate fizică și psihică, dreptul de a dispune de sine însuși, sunt enunțate în noul Cod civil și sunt primele vizate de cercetarea pe subiecți umani. În context bioetic, aceste drepturi sunt puse în evidență îndeosebi în cazul intervențiilor asupra caracterelor genetice, examenului caracterelor genetice și intervențiilor medicale asupra omului.

Dreptul la viață privată, reglementat în Constituția română și în noul Cod civil este un alt drept al personalității care poate suferi atingeri prejudiciabile prin activități biomedicale. Avem în vedere în mod special secretul medical și protecția datelor cu caracter personal. Dreptul la imagine și dreptul la demnitate pun, la rândul lor, condiția consimțământului, așa încât, în nicio situație, tehnologiile biomedicale moderne să nu intre în conflict cu drepturile omului.

Preocupările bioetice nu trebuie să transforme omul într-un obiect; știința nu trebuie să se dezvolte necontrolat, urmărind criteriul de profit. Soluția este asigurarea unui echilibru optim între achizițiile științifice și drepturile care exprimă chintesența ființei umane.

Cuvinte cheie: drepturile personalității, bioetică, dreptul la viață, dreptul la sănătate, dreptul la integritate

PERSONALITY RIGHTS WITHIN A BIOETHICAL CONTEXT⁵⁶

Professor PhD. **Călina JUGASTRU**
University “Lucian Blaga” of Sibiu
Faculty of Law

Abstract: The personality rights are strongly linked to the quality of human being; they are rights that belong to every individual due to the very fact that he is a person. They refer mainly to the protection of the physical and psychological characteristics of the human being, to his individuality or personality. In the current times, the personality rights are seriously threatened by the scientific developments of biology and medicine. At the same time, questions of ethical and moral nature may arise. At the confluence of all these, we talk about bioethics. The New Civil code represents, for the moment and in the near perspective of its enforcement, the regulation that systemizes the majority of the bioethical problems.

Not all the personality rights suffer equally when the scientific developments become effective in the immediate reality. The first place, directly connected with the effects of biomedicine, is occupied by the rights that regard the integrity of the person, and then the subjective rights closely connected to the moral integrity and social interaction of the individual follow.

The right to life, the right to health, the right to physical and psychological integrity, the right to dispose of oneself, are regulated by the New Civil code and are the first ones regarded within the research on human beings.

The right to a private life, regulated by the Romanian Constitution and the New Civil code represents another personality right that may suffer prejudicial violations by means of biomedical activities. We particularly have in mind the medical secrecy and the protection of personal data. The right to one's own image and the right to dignity also bring the condition of consent, so that, under no circumstances will the streets ahead biomedical technologies interfere with the human rights.

The bioethical concerns must not transform the human being into an object; science must not develop uncontrollably, following profit criteria. The solution is the provision of an optimum equilibrium between the scientific developments and the rights that express the quintessence of the human being.

Keywords: personality rights, bioethics, right to life, right to health, right to physical integrity, right to

fizică, dreptul la integritate psihică, dreptul de a dispune de sine însuși, dreptul la demnitate, dreptul la viață privată, dreptul la imagine, interferențe normative, interferențe de fond

psychical integrity, right to dispose of oneself, right to dignity, right to a private life, right to one's own image, normative interferences, substance interferences

Preliminarii

Drepturile personalității și bioetica. Ambele au ca piesă centrală ființa umană. Ambele își propun să asigure protecție optimă valorilor de căpătâi – viața, sănătatea, integritatea, demnitatea, onoarea, intimitatea. Pentru orice legiuitor al lumii este o provocare importantă să reglementeze cuprinzător și oportun două noțiuni cu un areal modern, dinamic – drepturile personalității și bioetica. De fapt, este o provocare acut resimțită în societatea contemporană, dar care există de timp îndelungat.

Preliminaries

Personality rights and bioethics. Both have as a central piece the human being. Both are aimed at assuring the best protection of the values of paramount importance – life, health, integrity, dignity, honor, intimacy. For any legislator in the world the thorough and opportune regulation of the two notions with a modern, dynamic areal – personality rights and bioethics, represents a significant challenge. In fact, this is a challenge strongly felt within the contemporaneous society, but that has existed for a long time.

Repere privind drepturile personalității

Sub denumirea consacrată „drepturile personalității” (denumire de origine germanică) sunt calificate, în general, drepturile inerente calității de persoană umană, drepturi care aparțin oricărui individ prin însuși faptul că este om². Ele se referă, în principal, la “ocrotirea caracteristicilor fizice și morale ale ființei umane, la individualitatea sau personalitatea acesteia”³. Prerogative nepatrimoniale⁴ intim atașate persoanei, drepturile personalității exprimă chintesenta ființei umane, fiind intrinseci acesteia. Drepturile personalității⁵ nu se integrează patrimoniului, știut fiind că acesta desemnează „totalitatea sau universalitatea drepturilor patrimoniale și obligațiilor patrimoniale care aparțin unei persoane”⁶. Întrucât drepturile personalității conturează sfera valorilor morale de prim rang ale ființei umane, s-ar putea afirma, într-o exprimare convențională, că ele aparțin patrimoniului moral și constituie prelungirea personalității individului.

Reference points regarding personality rights

Under the term of “personality right” (term of German origin), generally, there are regarded the rights strongly linked to the quality of human being, rights that belong to every individual due to the very fact that he is a person⁵⁷. They refer mainly to the “protection of the physical and psychical characteristics of the human being, to his individuality or personality”⁵⁸. Representing non patrimonial prerogatives⁵⁹ attached to the person, the personality rights express the quintessence of the human being, being inherent to her. The personality rights⁶⁰ are not integrated in the patrimony, being known that this represents “the totality or universality of the patrimonial rights and obligations that belong to a person”⁶¹. Since the personality rights outline the moral values of first importance to the human beings, one may state, in a conventional manner, that they belong to the moral patrimony and represent a prolongation of the individual's personality.

Elemente de bioetică

Terminologie, noțiune

Chiar dacă „actul de naștere” al bioeticii

Elements of bioethics

Terminology, notion

Despite the fact that the “birth

este datat între anii 1960-1970⁷, cea dintâi expresie a preocupărilor bioetice este considerată a fi Codul de la Nüremberg (1947), care a condamnat terifiantele experimente naziste din lagărele de concentrare. Ulterior, Asociația Medicală Mondială a reluat în mai multe documente principiul potrivit căruia omul nu poate fi privi ca obiect al cercetărilor științifice (Helsinki, 1960 și 1964; Tokyo, 1975; Manila, 1980). Sub auspiciile Consiliului Europei a fost adoptată Convenția de bioetică (1993), cu referire specială la consimțământul subiectului experimentelor, la intervențiile pe genomul uman și la statutul embrionului.

Proveniența termenului bioetică este americană și se datorează unor savanți care, în lucrări și în dezbateri de specialitate, au utilizat acest cuvânt. Primul dintre aceștia, V.R. Potter (cancerolog la Universitatea din Wisconsin), a publicat studiul *Bioethics. The science of Survival*, înțelegând prin bioetică știința despre modul utilizării științei pentru binele social, pe baza cunoașterii realiste a naturii biologice a omului și a lumii biologice. Convingerea lui era că bioetica semnifică ajutorarea umanității să participe la procesul evoluției biologice și culturale⁸. Cel de al doilea om de știință, R.S. Shriver, a folosit termenul bioetică în contextul unei dezbateri științifice având ca obiect întemeierea unui institut de etică a științei noi, cu accent pe etica biologiei⁹. Rapid răspândită în media americană, noua terminologie s-a regăsit, la foarte scurt timp, în cuprinsul unei enciclopedii, ca studiu al dimensiunii etice a științelor biologice și medicale¹⁰.

În expresie tehnică, bioetica este o „cercetare multidisciplinară (în care intervin filosofi, medici, avocați etc.) asupra posibilităților amenințări la adresa vieții umane (demnității) pe care le prezintă aplicațiile științelor biomedicale (mai exact, putem menționa toate aspectele bioetice corelate cu reproducerea asistată, clonarea umană, transplantul de organe etc.)”¹¹. Bioetica apare ca o „legătură de filiație între știință și drepturile omului și include două aspecte: al respectului omului ca întreg (fragmentat azi în gameți, embrioni, organe pentru transplant etc.) și al evitării oricărui

certificate” of bioethics dates back in 1960-1970⁶², the first expression of the bioethical concerns is considered to be the Nüremberg Code (1947), which condemned the terrifying Nazi experiments from the concentration camps. Later, the World Medical Association restated in several documents the principal according to which the man cannot be regarded as an object of the scientific research (Helsinki, 1960 and 1964; Tokyo, 1975; Manila, 1980). Under the aegis of the Council of Europe there was adopted the Convention on bioethics (1993), with special regard to the person’s consent to the experiments, to the intervention on human genome and to the status of the embryo.

The origin of the notion of bioethics is American and is due to certain science men that have used this notion in papers and debates on the matter. The first of them, V.R. Potter (biochemist at the University of Wisconsin), has published the study *Bioethics. The science of Survival*, and regarded bioethics as the science on the manner of using science in the social interest, using the realist knowledge of the biological nature of man and of biological world. His belief was that bioethics symbolized the help given to humanity in order to participate to the process of biological and cultural evolution⁶³. The second science man, R.S. Shriver, used the term of bioethics within the context of a scientific debate having as an object the settlement of an institution of new science ethics, with accent on the ethics of biology⁶⁴. Rapidly spread in the American media, the new terminology was soon introduced in the contents of an encyclopedia, as a study of the ethical dimension of biological and medical sciences⁶⁵.

In a technical expression, the bioethics represents a “multidisciplinary research (in which philosophers, physicians, advocates etc. intervene) over the possible threats to human life (dignity) that the applications of the biomedical sciences may bring (more precisely, we can mention all the bioethical aspects related to the assisted reproduction, human clonation, organ transplantation etc.)”⁶⁶. Bioethics appears as a “filiation link between science and the human rights and includes two aspects: of the respect of

abuzuri asupra libertății de exprimare a omului"¹². Așa cum s-a afirmat, știința reprezintă soclul bioeticii, deoarece libertatea și autonomia cercetării nu sunt de conceput în afara respectului absolut al libertăților umane.

Cert este că bioetica se dorește a fi un răspuns la provocările pe care le aduce știința. Nu de puține ori, aceste provocări se situează în afara prescripțiilor morale și a celor normative. Pentru a nu intra în conflict cu drepturile omului, tehnologiile biomedicale moderne nu vor transforma omul într-un obiect, nu vor estompa dreptul la viață privată; știința nu se va dezvolta necontrolat, urmărind criteriile de profit. Nu știința trebuie respinsă, ci aplicarea sa incorectă; știința să fie eficace, fără a fi opresivă¹³.

Interferența dintre drepturile personalității și bioetică

Interferențe normative

În plan internațional. Îngemănarea dintre prerogativele intim atașate omului și știință are deja un istoric normativ, din care menționăm câteva momente importante.

Demersul de fixare a relației complexe și delicate dintre drepturile omului și biomedicină s-a concretizat în adoptarea Convenției de la Oviedo (1997), amendată ulterior. În denumire integrală Convenția pentru protecția drepturilor omului și a demnității ființei umane cu privire la aplicațiile biologiei și ale medicinei, acest act este primul care pune problema elaborării unor norme universale care să conțină principiile respectării demnității și drepturilor omului confruntate cu progresele medicinei și biologiei. Convenția include dispoziții de detaliu privind principiile cercetării biomedicale, protecția persoanelor – obiect al cercetării, prelevarea de organe și țesuturi de la donatori în viață în scopul transplantului.

Chiar dacă este un instrument normativ fără caracter obligatoriu¹⁴ (neavând autoritatea unui tratat), Declarația Universală asupra Bioeticii și Drepturilor Omului (UNESCO,

man as a whole (fragmented today into gametes, embryos, organs for transplantation etc.) and of avoiding any abuses on the freedom of expression of man"⁶⁷. As it was said, science represents the basement of bioethics, because the freedom and autonomy of research cannot be conceived outside the absolute respect of human freedoms.

It is a fact that bioethics aims at being a response to the challenges brought by science. Not on few occasions, these challenges are situated outside the moral and normative prescriptions. In order not to start a conflict with the human rights, the modern biomedical technologies will not transform man into an object, will not shade the right to a private life; science will not develop uncontrollably, following profit criteria. Not science has to be rejected, but its incorrect application; science must be effective, without being oppressive⁶⁸.

Interferences between personality right and bioethics

Normative interferences

At international level. The resemblance between the prerogatives closely connected to humans and science already has a normative history, out of which we mention few of the most important moments.

The approach of establishing the complex and delicate relationship between human rights and biomedicine was embodied in the adoption of the Oviedo Convention (1997), subsequently altered. In the complete title, the Convention for the protection of human rights and dignity of the human being in relation to the applications of biology and medicine, this act was the first to bring the question of the elaboration of certain universal norms that would consist of the principals of respect for dignity and human rights confronted with the progresses of medicine and biology. The Convention includes detailed provisions regarding the principals of biomedical research, the protection of persons – object of the research, the procurement of organs and tissues from living

2005) proclamă necesitatea de a reflecta asupra cercetărilor și inovațiilor apte să amelioreze condiția umană și, în același timp, trasează ferm principiile responsabilității individuale, consimțământului, respectării vulnerabilității și integrității persoanei, vieții private, confidențialității, egalității, echității, nediscriminării, non-stigmatizării, respectării diversității culturale și pluralismului, protecției generațiilor viitoare și protecției mediului, biosferei și biodiversității.

Recomadările pe plan internațional în sensul garantării drepturilor omului în raport cu achizițiile științifice au fost traduse, în unele state, prin crearea cadrului legislativ adecvat. Franța, de exemplu, este o țară cu tradiție, care a elaborat inițial un mănunchi de legi cunoscute sub denumirea de legile bioetice. Este vorba de Legea nr.94-548 din 1994 cu privire la tratarea datelor nominative având ca scop cercetarea în domeniul sănătății; Legea nr. 94-653 din 1994 cu privire la respectul datorat corpului uman și Legea nr. 94-654 din 1994 cu privire la donarea de elemente și produse ale corpului uman, asistența medicală la procreere și diagnosticul prenatal¹⁵.

Practic, bioetica a început să se dezvolte în țările Europei de Centrale și de Est începând cu 1990. Nu se poate spune că anterior acestui an nu se puneau probleme de etică medicală, dar curentele dominante erau Paternalismul (medicul este singurul în măsură să aprecieze ce este bine pentru pacient) și Scientismul (potrivit căruia fericirea oamenilor depindea exclusiv de politici bazate pe știință)¹⁶. Avântul bioeticii s-a concretizat în adoptarea legislației aferente și înființarea unor instituții autonome specializate¹⁷.

Instituționalizarea bioeticii în România. Prin H.G. nr. 984/1999¹⁸ a fost înființat Institutul Național de Cercetare „Victor Babeș”, în coordonarea Ministerului Sănătății. Institutul este persoană juridică română și a fost înființat în scopul dezvoltării medicinei românești. Obiectul principal de activitate constă în efectuarea de cercetări fundamentale și aplicative în domeniul patologiei umane, geneticii medicale și imunologiei, biologiei

donors for the purpose of transplantation.

Despite the fact that it represents a normative instrument having no compulsory binding force⁶⁹ (not having the authority of a treaty), the Universal Declaration on Bioethics and Human Rights (UNESCO, 2005) states the necessity of reflecting on the researches and innovations suitable for ameliorating the human condition and, at the same time, it firmly draws the principles of individual responsibility, of consent, of the respect for the person's vulnerability and integrity, of private life, confidentiality, equality, equity, nondiscrimination, non-stigmatization, of the respect for cultural diversity and pluralism, of the protection of future generation and the environmental, biosphere and biodiversity protection.

The recommendations at international level in the sense of granting human rights in regard to the scientific developments were translated, in certain states, by means of creating the adequate normative framework. France, for example, represents a country with traditions, which initially elaborated a set of laws known as the bioethics' laws. We are referring to Law No. 94-548 of 1994 on the processing of nominative data with the purpose of research in the field of health; Law No. 94-653 of 1994 on the respect owed to the human body and Law No. 94-654 of 1994 on the donation of elements and products of the human body, medical assistance at procreation and prenatal diagnostic⁷⁰.

Basically, bioethics started to develop in the Eastern and Central European countries from 1990. One cannot say that before this date there were no problems of medical ethics, but the prevalent currents were the Paternalism (the physician is the only one capable of choosing the right thing for the patient) and the Scientism (according to which the happiness of people depends exclusively on politics based on science)⁷¹. The burst of bioethics was embodied in the adoption of the legislation on the matter and the settlement of autonomous specialized institutions⁷².

The institutionalization of bioethics in Romania. The G.O. No. 948/1999⁷³ established

celulare și moleculare. În prezent, în cadrul Colegiului Medicilor din România funcționează Comisia de Bioetică, alcătuită din 6 membri¹⁹.

Codul deontologic medical consacră principiul consimțământului și regulile experimentelor pe om. Titlul VI din Legea nr. 95/2006 enunță condițiile prelevării de țesuturi și organe de la persoane în viață și de la donatori decedați.

O.G. nr. 57/2002²⁰ creează cadrul general actual pentru desfășurarea activităților de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică, considerate drept componente principale ale progresului economic și social. Ținând seama că prin caracterul său de pionierat cercetarea biomedicală poate fi sursa unor accidente majore, cu consecințe semnificative, pe termen lung și pe termen scurt, este de așteptat să se regăsească, pe viitor, într-un cadru legislativ cuprinzător.

Noul Cod civil aduce noutăți, reglementând, după modelul francez, probleme de actualitate privind selecția genetică; examenul caracterelor genetice; identificarea pe baza amprentei genetice; clonarea umană; prelevarea și transplantul de țesuturi, celule și organe; reproducerea umană asistată medical (ultimele două doar rezumativ, cu trimitere la legile speciale).

Corelații de fond

1. Drepturile personalității în noul Cod civil. Pentru întâia dată un act normativ consacră expres, în dreptul român, drepturile personalității. Enunțativ, Codul menționează unele dintre prerogativele fără conținut pecuniar strâns legate de persoana umană.

Noul Cod civil este, momentan și în perspectiva apropiată a aplicării sale, reglementarea care sistematizează majoritatea problemelor bioetice sau care sunt tangente bioeticii. Nu toate drepturile personalității „suferă” în mod egal atunci când achizițiile științei încep să opereze în realitatea imediată.

În eșalonul prim, aflat în relație directă cu efectele biomedicinii, se găsesc, fără discuție, drepturile care privesc integritatea

the National Institute of Research “Victor Babeș”, under the coordination of the Ministry of Health. The Institute is a Romanian legal person and was established with the purpose of developing the Romanian medicine. The main object of activity consists of performing fundamental and applicative researches in the field of human pathology, medical genetics and immunology, cellular and molecular biology.

Now, within the Romanian College of Physicians there functions the Commission of bioethics, composed of 6 members⁷⁴.

Romanian law. The medical deontological code sets forth the principle of consent and the rules of the experiments performed on humans. Title VI of Law No.95/2006 states the general conditions for the procurement of tissues and organs from living or deceased donors.

The G.O. No.57/2002⁷⁵ creates the current general frame for the performance of the activities of scientific research and technological development, considered as main components of the social and economic progress. Taking into consideration that through its pioneer character the biomedical research can be the source of some major accidents, with significant consequences, in the long run and in the near future, we can expect to find it in a comprehensive legislative framework.

The New Civil code brings novelties, regulating, after the French model, actual problems regarding the genetic selection; the examination of the genetic characters; the identification based on genetic prints; human clonation; the procurement and transplantation of tissues, cells and organs; the medically assisted human reproduction (the last two only compendious, with reference to special laws).

Substance correlations

1. Personality rights within the New Civil code. For the first time in the Romanian law a normative act expressly regulates the personality rights. The Code enunciates some of the prerogatives without pecuniary character that are linked to the human being.

persoanei; urmează prerogativele strâns legate de integritatea morală și de relaționarea socială a individului.

2. Drepturile personalității și bioetica

Dreptul la viață, dreptul la sănătate, dreptul la integritate fizică și psihică. Cele trei prerogative extrapatrimoniale sunt enunțate în art. 58 din noul Cod civil, fiind, practic, primele vizate de orice activitate circumscrisă cercetării pe subiecți umani. În context bioetic, cele trei drepturi subiective menționate se află în strânsă relație cu *dreptul de a dispune de sine însuși* (art. 60 din noul Cod). Netransmisibile, garantate și ocrotite în mod egal de lege, aceste drepturi inerente omului promovează valori inestimabile, nu numai la nivelul simplului individ, dar și la dimensiunile speciei umane. Interesul și binele ființei umane trebuie să prevaleze față de interesul unic al societății sau al științei.

Corelativ drepturilor menționate sunt reglementate aspectele esențiale ale bioeticii: intervențiile asupra caracterelor genetice, examenul caracterelor genetice și intervențiile medicale asupra omului.

a. Intervențiile asupra caracterelor genetice. Sub acest generic, sunt incluse în noul Cod civil, dispozițiile referitoare la intervențiile asupra caracterelor genetice. Sunt reglementate, de fapt, două tipuri de activități biomedicale: cele care privesc patrimoniul genetic individual și cele care vizează patrimoniul genetic al umanității.

Individul este protejat prin interdicția de a se interveni asupra caracterelor genetice ale unei persoane, de manieră a-i modifica descendența. Unica excepție este admisă atunci când scopul modificărilor este prevenirea sau tratarea maladiilor genetice²¹. Patrimoniul genetic individual se transmite din generație în generație²². El semnifică genomul uman sau, altfel spus, ansamblul caracteristicilor proprii unui anume individ, conținute în A.D.N.-ul său²³.

Materialul genetic al speciei umane alcătuiește patrimoniul genetic al umanității și

The New Civil code is for the time being and in the near perspective of its enforcements, the regulation that systemizes the majority of the bioethical problems that are connected with bioethics. Not all the personality rights suffer equally when the scientific developments become effective in the immediate reality.

The first place, directly connected with the effects of biomedicine, is occupied by the rights that regard the integrity of the person, and then the subjective rights closely connected to the moral integrity and social interaction of the individual follow.

2. Personality rights and bioethics

The right to life, right to health, right to physical and psychical integrity. The three extrapatrimonial prerogatives are stated in Article 58 of the New Civil code, being basically, the first ones regarded by any activity connected to the research on human subjects. Within a bioethical context, the three subjective rights mentioned are strongly related to the *right to dispose of oneself* (Article 60 of the New Civil code). Unalienable, granted and protected equally by law, these rights promote inestimable values, not only at the level of a simple individual, but also at the dimensions of the human species. The interest and well being of the human being must prevail over the sole interest of society or science.

In relation to the mentioned rights there are regulated the aspects essential to bioethics: the interventions on genetic characters, the examination of genetic characters and the medical interventions on men.

a. Interventions on genetic characters. The New Civil code introduces under this title the provisions regarding the interventions on genetic characters. In fact there are regulated two types of biomedical activities: those that regard the individual genetic patrimony and those that concern the genetic patrimony of humanity.

The individual is protected by the interdiction of interfering with the genetic characters of a person, in such a manner as to alter his origin. The sole exception is admitted for the purpose of preventing or treating genetic maladies⁷⁶. The individual genetic patrimony is

necesită reglementări pe măsură. Unele legislații s-au adaptat deja, cum este cazul Codului civil francez, revizuit constant, în funcție de imperativele practice majore. Potrivit art. 16-4 alin. 1 și 2 din Codul civil francez²⁴, „Nimeni nu poate aduce atingere speciei umane. Orice practică eugenică prin care se tinde la organizarea selecției persoanelor este interzisă”. Așa cum s-a afirmat, această normă juridică arborează cele mai importante valori, la scara întregii umanități, într-o viziune care prelungește un impuls național într-un acord universal²⁵. Necesitatea unei schimbări există și în dreptul nostru, iar noul Cod civil aduce precizarea legitimă, mult așteptată, în sensul că nu se poate aduce atingere speciei umane. Urmează prevederea care interzice practicile prin care se organizează selecția persoanelor (eugenia).

Nici tehnicile de reproducere umană asistată nu pot fi utilizate pentru alegerea sexului viitorului copil, întrucât aceasta este o formă de eugenie. Se exceptează situația în care procedura ar fi utilă în evitarea unei maladii ereditare grave care are legătură cu sexul copilului.

b. Examenul caracterelor genetice.

Marginal, Codul consemnează „Examenul caracterelor genetice”. În fapt, sunt reglementate două chestiuni distincte: studiul genetic al caracteristicilor persoanei în scop medical sau științific și respectiv identificarea persoanei pe baza amprentei genetice, în cadrul procedurilor judiciare. Aria de aplicabilitate a metodelor genetice este semnificativă, întrucât acidul nucleic se găsește în fiecare celulă a corpului²⁶.

Studiul medical sau științific al caracterelor genetice individuale este limitat la scopul medical și la finalitatea științifică, menită îmbogățirii bagajului informațional de specialitate. Aceste texte sunt preluate din Codul civil francez (art. 16-10 alin. 1). Din păcate nu se prevede care este condiția-premisă a studiului genetic (așa cum dispune și Codul francez) – consimțământul celui vizat. Este de neconceput examinarea caracterelor individuale în absența consimțământului prealabil, expres,

transmitted from generation to generation⁷⁷. It represents the human genome or, other said, the assembly of characteristics peculiar to a certain individual, contained in his D.N.A.⁷⁸.

The genetic material of the human species forms the genetic patrimony of humanity and requires special regulations. Certain legislations have already adapted, such as the French Civil code, constantly reviewed, according to the major practical imperatives. According to Article 16-4 paragraph 1 and 2 of the French Civil code⁷⁹, “Nobody can bring touches to the human species. Any eugenic practice intended to the organization of the selection of persons is forbidden”. As it was stated, this legal norm approaches the most important values at the scale of the entire humanity, in a vision that extends a national impulse to a universal approval⁸⁰. The necessity of a change had already existed in our law too, and the New Civil code brings the legitimate provision, long waited, that no touch may be brought to the human species. Then follow the provisions that forbid the practices that organize human selection (Eugenics). The provisions of the Romania fundamental law must be updated to the times we live in and to the modern provisions of the European states. Alone, Article 22 of the Romanian Constitution, which states that the rights to life and to physical and psychical integrity of the persons are guaranteed, is insufficient.

Neither the techniques of medically assisted human reproduction can be used in order to choose the sex of the future child, as this represents a form of Eugenics. The exception is given by the situation in which the procedure would be useful in avoiding serious hereditary maladies which are connected to the child’s sex.

b. Examination of genetic characters.

The code uses “Examination of genetic characters”. In fact there are regulated two distinct issues: the genetic study of the person’s characteristics for medical and scientific purposes and the person’s identification using the genetic print, within the judicial procedures. The application area of the genetic methods is significant due to the fact that the nucleic acid is

oricând revocabil și dat în formă scrisă.

Amprentarea genetică este posibilă în cadrul procesului penal, procesului civil ori, atunci când legea permite, în scop medical ori de cercetare științifică.

Se deduce că, în cursul procesului penal, măsura identificării pe baza amprentei genetice poate fi dispusă de organul de urmărire penală sau de către instanța de judecată. Suntem, de fapt, în prezența uneia dintre cele mai spectaculoase tehnici de identificare, care se profilează ca un instrument indispensabil, mai ales pentru domeniul criminalistic. Literatura de specialitate a operat analogia între amprenta digitală și amprenta genetică. S-a pus în evidență faptul că cele două sintagme au în comun doar capacitatea de a reflecta una dintre trăsăturile fundamentale ale organismelor vii: unicitatea biologică. Cuvântul *amprentă* înseamnă, *stricto sensu*, urma lăsată de un obiect pe o suprafață plastică. Astfel, termenul *amprentă genetică* apare ca fiind impropriu; tendința doctrinei este de a utiliza, ca expresie sinonimă, profilul A.D.N.²⁷

Denumirile sub care este cunoscută metoda de investigare în cauză (tiparea A.D.N., proba profilului A.D.N., analiza A.D.N., sau amprenta genetică – *DNA fingerprinting* – sunt preluate din limbajul altor sisteme de drept, care au validat-o jurisprudențial și, unele dintre ele, chiar prin lege. Iată câteva definiții doctrinare ale amprentei genetice: metodă genetică utilizată pentru a determina „dimensiunea fragmentelor discontinue de A.D.N., hiper-variabile, care conțin secvențe-țintă, în scopul identificării persoanelor de la care provin”²⁸; totalitatea caracteristicilor structurale ale materialului genetic, care permit recunoașterea individului²⁹. Genotiparea A.D.N. este, în esență, un mijloc de identificare ce constă într-o suită de analize bazate pe tehnici de resortul biologiei moleculare, menite să conducă la identificarea cu precizie a unui individ.

Cu referire la procesul civil, noile prevederi ale Codului par incomplete, întrucât operând principiul disponibilității, măsura cercetării caracterelor genetice nu se pretează oricăror litigii. În general, cauzele care au ca

found in every cell of the body⁸¹.

The medical or scientific study of the individual genetic characters is limited to the medical purpose and to the scientific outcome, aimed at enriching the knowledge on the matter. These texts are taken from the French Civil code (Article 16-10 paragraph 1). Unfortunately there is no provision on which is the main-condition of the genetic study (unlike the French Code) – the consent of the subject. The examination of the individual characters in the absence of the previous, express, revocable at any time and written consent is unconceivable.

The genetic print is possible within the criminal and civil lawsuits or in other situations when the law allows it for medical or scientific purposes.

Hence it appears that, during the criminal lawsuit, the measure of identification based on the genetic print may be ordered by the prosecution body or by the court. We are witnessing one of the most spectacular identification techniques, which appears as an indispensable instrument, especially for the criminal field. The literature on the matter rested upon the analogy between the digital print and the genetic one. Thus, it was outlined that the two notions have in common only the capacity to reflect one of the fundamental features of living organisms: the biological uniqueness. The word *print* means, *strict sensu*, the trace left by an object on a plastic surface. Thus, the term *genetic print* appears as being improper, and for this reason the tendency in the literature is to use as synonymous expression, the DNA profile⁸².

The names under which this method of investigation is known, the evidence of the DNA profile, the DNA analysis, or the genetic print – *DNA fingerprinting* – are taken from the language of other law systems that have validated it by means of the jurisprudence, or some even by means of the law. Here are some definitions given in the doctrine to the genetic print: genetic method used in order to determine “the dimension of the discontinuous fragments of DNA, hyper variable, that contain target sequences, for the purpose of identifying the persons they belong to”⁸³; the totality of the

obiect stabilirea legăturii de filiație implică analiza genetică. Codul civil francez conține dispoziții exprese în acest sens și impune condiția consimțământului expres al persoanei în viață. Nu este permisă amprentarea genetică după deces.

c. Intervențiile medicale asupra omului. Noul Cod civil se referă, *in terminis*, la reproducerea umană asistată medical, prelevare și transplant și la experiențe, teste, alte intervenții în scop terapeutic ori de cercetare științifică.

Procreerea artificială. Pentru prima dată, un Cod civil român găzduiește probleme care sunt de domeniul procreației artificiale, într-o secțiune distinctă³⁰. Este așteptată adoptarea, în formă definitivă, a legii la care face trimitere codul, așa încât tabloul legislativ să fie complet. Deocamdată, avem la dispoziție proiectul Legii privind reproducerea umană asistată medical, adoptat de Senat la 9 decembrie 2009.

Noul Cod civil reglementează numai segmentar procreația artificială, din două puncte de vedere. Întâi, pentru că este abordată numai una dintre tehnicile de reproducere medical asistată – cea cu terț donator. În al doilea rând, reproducerea asistată este abordată doar din perspectiva filiației, fiind plasată în titlul referitor la rudenie, într-o secțiune a capitolului intitulat „Filiația”. Explicit, noul Cod civil statuează că regimul juridic al reproducerii umane asistate cu terț donator și asigurarea datelor care țin de aceasta, se stabilesc prin lege specială.

Reproducerea umană asistată medical este un act medical-cadru ce include un complex de tratamente și proceduri. Se folosesc, actualmente, mai multe metode, fiecare incluzând mai multe proceduri. Noul cod menționează inseminarea artificială (cu celula sexuală a partenerului³¹ și inseminarea cu celula unui donator) și fertilizarea *in vitro* (tehnică ce constă în fecundarea unui gamet feminin și a unui gamet masculin, în condiții de laborator, urmând ca embrionul rezultat să fie transferat în uter, în scopul implantării și dezvoltării ulterioare în făt.

structural characteristics of the genetic material, that lead to the identification of the individual⁸⁴. The DNA genotyping represents in fact, the means of identification that consists of a sequence of analysis based on techniques that belong to the molecular biology, capable of identifying an individual with precision.

In what the civil lawsuit is concerned, the new provisions of the code seem incomplete, since the principle of availability operates in this field, the measure of examining the genetic characters are not suitable for all litigations. In general, the cases that have as an object the establishing of the filiation connection involve the genetic analysis. The French Civil code embodies express provisions in this respect and lays down the condition of the express consent of the living person. The genetic printing after the person's decease is forbidden.

c. Medical interventions on men. The New Civil code refers, *in terminis*, to the medically assisted human reproduction, the procurement and transplantation and to experiments, tests, other interventions for therapeutic or scientific purposes.

Artificial procreation. For the first time a Romanian Civil code embodies problems connected to the field of the artificial procreation in a distinct section⁸⁵. For the picture to be complete, we are waiting for the adoption of the law to which the code refers. For the time being, we have the bill of the Law on the medically assisted human reproduction, adopted by the Senate on December, 9th 2009.

The New Civil code regulates only in segments the artificial procreation, from two points of view. Firstly, because only one of the techniques of medically assisted reproduction is approached – that involving a third donator. Secondly, the assisted reproduction is approached only from the perspective of filiation, being placed within the title that refers to kinship, in a section of the chapter entitled “Filiation”. Explicitly, the New Civil Code states that the legal regime of the assisted human reproduction involving a third donator and the ensuring of the data that refer to it, are established by means of a special law.

Actualmente, se preconizează utilizarea mai multor proceduri care se subsumează fertilizării *in vitro*. Le enumerăm, așa cum apar în proiectul legii: fertilizarea *in vitro* cu gameți prelevați de la cuplul beneficiar (embrionul este creat în laborator și reimplantat femeii din cuplul beneficiar – se recurge la această metodă atunci când embrionul nu se poate obține pe cale naturală, deși ambii parteneri sunt fertili); fertilizarea cu gameți proveniți de la parteneri străini cuplului beneficiar și implantarea în uterul femeii beneficiare; fertilizarea cu ovul provenit de la o femeie donator, străină de cuplu.

Prelevarea și transplantul. În prezent aceste două activități au o importanță primordială în salvarea de vieți. De la un procedeu experimental la un procedeu terapeutic, transplantul a devenit un dar al vieții (*gift of life*)³², un gest de maximă generozitate, de maxim altruism.

Prelevarea și transplantul se pot efectua exclusiv în scop terapeutic, de la donator în viață sau de la donator decedat. Ansamblul condițiilor pe care legea le impune este dominat de principiul consimțământului informat, scris, liber, prealabil și expres al pacientului. Împărtășim opinia că suntem în prezența unui consimțământ special³³, medicul specialist neputând eluda informarea, cu argumentul că actul prelevării prezintă riscuri obișnuite minime. Pentru a-l preveni pe donator de gravitatea actului prelevării, specialistul este ținut să îl informeze asupra eventualelor riscuri și consecințe pe plan fizic, psihic, familial și profesional³⁴. Acordul pacientului se concretizează în scris, într-o declarație conformă modelului din anexa legii. Una dintre lacunele Legii nr. 95/2006 este că nu personalizează consimțământul. Informarea datorată de cadrul medical (sau de către alte persoane arătate de lege) este personalizată, în scop de protecție a celui care recurge la aceste tehnici. S-ar fi impus și un acord exprimat în raport cu starea de sănătate a persoanei vizate, de calitate sau împrejurări personale, după caz. Mai mult, se menționează în doctrină că textul legii „împinge sarcina informării tot mai jos pe scara competenței, echivalând informarea

The medically assisted human reproduction represents an important medical act that involves a complex of treatments and procedures. Nowadays, there are used several methods, each including other procedures. The New code mentions the artificial insemination (with the partner's sex cell⁸⁶ and the insemination with the cell of a donor) and the *in vitro* fertilization (technique that consists of the fecundation of a feminine gamete and of a masculine one in conditions of laboratory, while the resulted embryo is transferred into the uterus with the purpose of further implanting and developing of the fetus).

At the present time, it is envisaged that usage of several procedures that fall into the *in vitro* fertilization. We enunciate them as they appear in the bill of law: the *in vitro* fertilization with gametes from the beneficiary couple (the embryo is created in the laboratory and implanted then – this method is used when the embryo cannot be obtained through a natural process, despite the fact that both the parents are fertile); the fertilization with gametes from third partners and the implantation in the uterus of the female; the fertilization with the egg cell of another donor female.

Procurement and transplantation. At present, these two activities have a major importance in saving lives. From an experimental procedure to a therapeutic one, transplantation has become a gift of life⁸⁷, a gesture of maximum generosity, of maximum altruism.

The procurement and transplantation can be performed only for therapeutic purposes, from a living donor or a deceased one. The conditions required by the law are governed by the principle of the informed, written, free, previous and express consent of the patient. We agree with the opinion that we are in the presence of a special consent⁸⁸, the physician cannot skip the informing with the argument that the act of procurement presents common minimal risks. In order to warn the donor of the gravity of the act of procurement, the specialist is compelled to inform him of the possible risks and consequences on a physical, psychical, family

făcută de asistentul social sau altă persoană cu pregătire de specialitate (ce specialitate nu se precizează) cu informarea făcută de medic”³⁵.

În principiu, donatorii trebuie să fi împlinit vârsta de 18 ani la momentul prelevării. Pentru donatorii minori în viață este posibilă numai prelevarea de celule stem³⁶ hematopoietice, doar dacă minorul a împlinit 14 ani și există acordul scris la prelevare al părintelui, respectiv al tutorelui sau curatorului. Ancheta prealabilă efectuată de reprezentanții autorității tutelare este obligatorie. Refuzul scris ori verbal al minorului este un obstacol în calea prelevării.

Alte intervenții în scop terapeutic ori de cercetare științifică. Unele prevederi relative la activități asociate cercetării biomedicale³⁷ se regăsesc în Codul deontologic³⁸, document adoptat de Colegiul Medicilor din România.

Codul enunță valorile a căror respectare este impusă în cercetarea medicală pe subiecți umani – viața, sănătatea, intimitatea și demnitatea. Interesul individului prevalează față de interesul societății și al științei. De altfel, se menționează că cercetarea destinată progresului medical (cercetarea fără scop terapeutic) se poate face doar în ultimă instanță având omul ca subiect. Iar singura justificare permisă ar consta în îmbunătățirea metodelor profilactice, diagnostice și de tratament, înțelegerea etiologiei și a patogenezei unor afecțiuni. Riscurile la care se poate expune persoana nu sunt disproporționate în comparație cu beneficiile potențiale ale cercetării.

Participarea subiecților umani la aceste cercetări respectă regula consimțământului³⁹, după o informare riguroasă cu privire la scopurile, metodele cercetării, riscurile și beneficiile anticipate. Retragerea din cercetare este permisă în orice moment, ceea ce echivalează cu revocarea consimțământului la experimentul clinic. În cazul minorilor, acordul va fi obținut de la aparținători sau de la reprezentantul legal, fiind necesar și acceptul minorului de a participa în cercetare. Este necesar un maximum de prudență în a utiliza minorii în experimente medicale și numai dacă riscurile sunt minime.

and professional level⁸⁹. The patient’s consent must be given in writing, by means of a declaration according to that attached to the law. One of the faults of Law No.95/2006 is that it does not personalize the consent. The informing owed by the physician (or other persons settled by law) is personalized for the purpose of protecting the persons that resort to these techniques. An approval expressed in relation to the state of health of the person involved, or to the qualities or personal circumstances, would have been beneficial. Furthermore, in the literature the authors mention that the text of the law “pushes the duty to inform lower and lower on the scale of competences, assimilating the informing made by the social assistant or other person with medical preparation (the specialization required is not mentioned) with that made by the physician”⁹⁰.

Usually, donors have to have reached the age of 18 at the moment of procurement. In what the living underage are concerned, the procurement is possible only in the case of the hematopoietic stem cells⁹¹, only if the underage is 14 and there is the written consent of the parent, tutor or legal representative. The previous investigation performed by the representatives of the tutelary authority is compulsory. The oral or written refusal of the underage represents an obstacle for the procurement.

Other intervention for therapeutic or scientific purposes. Certain provisions regarding the activities associated with the biomedical research⁹² are found in the Deontological code⁹³, document adopted by the Romanian College of Physicians.

The code sets forth the values that must be respected within the medical research on human subjects – life, health, intimacy and dignity. The individual’s interest prevails over the interest of society or of science. Moreover, it is mentioned that the research destined to the medical progress (the research without therapeutic purpose) can be performed on human only exceptionally. The only justification allowed would consist of the improvement of the prophylactic, diagnostic and treatment methods, the understanding of the etiology or pathology of

Cercetările cu scop terapeutic constituie aplicarea pentru prima dată la om a unor procedee medicale sau chirurgicale și se vor face exclusiv în scop curativ. În asemenea cercetări trebuie să existe o proporționalitate justă, în favoarea bolnavului, între riscurile procedurii nou și gravitatea cazului; pericolele posibile ale procedurii nou să nu întrecă în gravitate evoluția probabilă a bolii de bază sau a tratamentelor cunoscute și aplicate până în prezent. Este interzisă provocarea artificială a îmbolnăvirii unor oameni sănătoși, numai pentru rațiuni experimentale.

De lege ferenda, se impune reglementarea detaliată a protocolului experimental, în raport de tipul de experiment (cercetare cu scop terapeutic, cercetare fără scop terapeutic) și de particularitățile conținutului operațiunii respective. Momentan se prevede doar, la modul general, că o comisie de etică formată din persoane independente față de cercetători sau sponsori evaluează protocolul cercetării. Comisia de etică ce efectuează evaluarea proiectului trebuie să fie informată cu privire la desfășurarea cercetării și are dreptul de a monitoriza cercetările în derulare⁴⁰. Ori, în mod normal, protocolul trebuie să cuprindă în detaliu toate riscurile și avantajele previzibile, considerentele etice implicate în cercetare, răspunderea cadrelor medicale pentru eventuale nereușite, inclusiv sub aspectul indemnizării victimelor. De asemenea, este preferabilă crearea unui organism special, alcătuit din experți, care să aibă prerogative în domeniul cercetării medicale pe subiecți umani. Ar putea fi urmat, în anumite privințe, modelul francez al Comitetului consultativ național de etică pentru științele vieții și ale sănătății, instituit prin Legea nr. 800 din august 2004 referitoare la bioetică⁴¹.

Dreptul la viață privată. Legea fundamentală română acordă ocrotire vieții intime, familiale și private. Noul Cod civil conține dispoziția potrivit căreia orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și enumeră, exemplificativ, faptele care pot constitui atingeri ale vieții private.

Esența vieții private se suprapune unui

a malady. The risks to which a person may be exposed are not disproportional in comparison to the potential benefits of the research.

The participation of the human subjects to these researches respects the rule of the consent⁹⁴, after a rigorous informing with regard to the purposes, methods of research, risks and anticipated benefits. At any time the person may revoke her consent to the clinical experiment and leave the research. In what underage are concerned, the consent will be given by the family or legal representative, also being necessary the approval of the underage to participate in the research. It is necessary a maximum of prudence in using underage in medical experiments and this can be possible only when the risks are minimal.

The researches performed for therapeutic purposes represent the application for the first time on a human of certain medical or surgical procedures and will exclusively be performed for curative purposes. In such researches there has to be a just proportionality, in favor of the sick one, between the risks of the new procedure and the gravity of the case; the possible dangers of the new procedure should not be more severe than the probable evolution of the basic disease or of the know and used treatments. The artificial inducing of a disease on healthy individuals for experimental reasons is forbidden.

De lege ferenda, the detailed regulation of the experimental protocol would be necessary, in relation to the type of experiment (research for therapeutic purposes, research without therapeutic purposes) and to the particularities of the content of that operation. Momentarily it is only regulated on a general level, that an ethical commission formed by persons that are independent from the researches and sponsors evaluates the protocol of the research. The ethical commission that performs the evaluation of the project must be informed with regard to the evolution of the research and has the right to monitor the researches⁹⁵. Normally, the protocol has to embody in detail all the predictable risks and advantages, the ethical aspects involved in the research, the responsibility of the medical staff for the possible failures, including in the

sector personal în care nimeni nu poate pătrunde fără acordul celui în cauză, o sferă ce reunește, în principal, relațiile de familie, viața sentimentală, starea de sănătate, intimitatea căminului etc. În perimetrul privat, subiectul are controlul deplin al informațiilor, deciziilor și acțiunilor care îl privesc; într-o anumită măsură, viața privată include și dreptul individului de a stabili și dezvolta relații cu semenii săi⁴².

Unele dintre fațetele vieții private sunt evidente în context bioetic, iar atingerile aduse acestora au consecințe prejudiciabile majore. Ne vom referi la secretul medical și protecția datelor cu caracter personal.

a. Secretul medical este una dintre formele în care se înfățișează secretul profesional și se fundamentează pe două aspecte: interesul public (general) în asigurarea încrederii impuse de exercițiul profesiei de medic și interesul individului de a i se garanta securitatea unor informații confidențiale privind starea sa de sănătate. Profesionistul devine, astfel, un confident necesar al pacientului său. Prezența medicului lângă bolnav are ca unică menirea tratarea celui în cauză, fără deosebire de funcție, origine sau stare materială. Dezvăluirea împrejurărilor de care cadrul medical ia cunoștință în exercițiul profesiei semnifică nu numai ignorarea secretului medical, dar și încălcarea intimității vieții private a pacientului⁴³.

Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății statuează, în art. 642 alin. 3 că personalul medical răspunde civil pentru prejudiciile ce decurg din încălcarea prevederilor privind confidențialitatea. Legea amintită include jurământul lui Hipocrat, în formularea modernă, adoptată de Asociația medicală Mondială în cadrul Declarației de la Geneva din 1975: "Odată admis printre membrii profesiei de medic [...], voi păstra secretele încredințate de pacienți, chiar și după decesul acestora [...]".

Unitățile medicale, publice sau private sunt ținute să răspundă alături de personalul medical pentru încălcarea secretului profesional. Conțin dispoziții, în acest sens, atât Legea 95/2006, cât și Ordinul Ministrului

form of victims' compensation. In addition to this it would be preferable to create a special organism, formed by experts that would have the prerogatives in the field of the medical research on human subjects. In certain respects we may take after the French model of the National Ethic Consultative Committee for the sciences of life and health, established by means of Law No. 800 of August 2004 on bioethics⁹⁶.

The right to private life. The Romanian fundamental law protects the intimate, family and private life. The New Civil code embodies the provision according to which every person has the right to the respect for her private life and enumerates, in examples, the facts that can represent violations of the private life.

The essence of the private life overlaps a personal sector in which nobody can get without the consent of the person, mainly covering, the family relationships, sentimental life, state of health, intimacy of the house etc. In the private area, the subject has the absolute control of the information, decisions and actions that regard him; in a certain manner the private life also includes the individual's right to establish and develop relationships with his siblings⁹⁷.

Some of the private life's sides are obvious within the bioethic context, and the violations brought to it have major prejudicial consequences. We will refer to the medical secrecy and the protection of personal data.

a. Medical secrecy is one of the forms of the professional secrecy and is grounded on two aspects: the public interest (general) in assuring the trust imposed by the profession of physician and the individual's interest of being granted with the security of certain confidential information regarding his state of health. Thus, the professional becomes a necessary confident of his patient. The presence of the physician next to the sick has as a sole destination the treatment of the latter, no matter the function, origin or material condition. Spreading the circumstances of which the medical staff takes knowledge during the exercise of his profession means ignoring the medical secrecy but also violating the intimacy of the patient's private life⁹⁸.

Article 642 paragraph 3 of Law No.

Sănătății nr. 386/2004. Acest din urmă act normativ precizează că, în situațiile în care se solicită informații cu caracter confidențial, unitățile au obligația să asigure respectarea cadrului legal privind furnizarea acestora.

Legea nr. 46/2003⁴⁴ rezervă un capitol dreptului la confidențialitate și la viață privată al pacientului. Intră sub incidența secretului medical totalitatea informațiilor privind starea pacientului, rezultatele investigațiilor, diagnosticul, prognosticul, tratamentul, datele personale. Toate acestea rămân secrete chiar și după decesul celui în cauză.

b. Protecția datelor personale. Orice tip de activitate bioetică pune în discuție acest aspect al vieții private, atâta timp cât se procedează la prelucrarea datelor cu caracter personal. Noul Cod civil trimite la legea specială, fie Legea nr. 677/2001⁴⁵, fie Legea nr. 506/2004⁴⁶.

Legea nr. 677/2001 are ca scop garantarea și protejarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor fizice, în special a dreptului la viață intimă, familială și privată, cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal. Este prima lege română care reglementează problema vieții private în societatea informațională. Amenințarea reală pe care o reprezintă tehnicile informatice la adresa drepturilor personalității, adoptarea de către Consiliul Europei a Convenției nr. 108/1981 pentru protejarea persoanelor față de prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal⁴⁷, existența Directivelor comunitare în materie și cerințele alinierii țării noastre la standardele Uniunii Europene au determinat inițiativa legiuitorului român. Ocrotirea vieții private în sectorul comunicațiilor electronice se bucură de o reglementare distinctă – Legea nr. 506/2004 – față de care Legea nr. 677/2001 constituie dreptul comun.

Datele personale care pot face obiectul prelucrării sunt informațiile referitoare la o persoană fizică identificată sau identificabilă. În principiu, informațiile referitoare la starea de sănătate a unei persoane nu fac obiectul prelucrării, decât în situațiile de excepție expres menționate. Aceste date pot fi colectate numai

95/2006 on healthcare reform states that the member of the medical personnel is responsible for the prejudices brought by the violation of the provisions regarding confidentiality. The above mentioned law includes the Hippocratic oath, in the modern formulation, adopted by the World Medical Association within the Declaration of Geneva of 1975. “Once admitted among the members of the profession of physician [...] I will keep the secrets I was entrusted by my patients even after their decease [...]”.

The medical private or public units are held responsible together with the medical personnel for the breaching of the professional secrecy. Both the Law No. 95/2006 and the Order of the Ministry of Health No. 386/2004 consist of provisions in this respect. The latter normative act sets forth that, in the events when confidential information are solicited, the units have the obligation to ensure the respect of the legal frame on the matter.

Law no. 46/2003⁹⁹ dedicates an entire chapter to the right to confidentiality and to private life of the patient. The medical secrecy refers to the totality of the information regarding the patient’s state of health, the results of the investigations, the diagnostic, prognostic, treatment, and personal data. All these remain secret even after the decease of the person.

b. Protection of personal data. Any type of bioethical activity brings into discussion this aspect of the private life, as long as it proceeds to the handling of personal data. The New Civil code refers to the special law, either Law No.677/2001¹⁰⁰ or Law No. 506/2004¹⁰¹. Law No. 677/2001 has as a purpose the protection of the fundamental rights and freedoms of the natural persons, especially of the right to intimate, family and private life, with regard to the processing of personal data. This is the first Romanian law that regulates the issue of private life within the information society. The real threat that the informatics techniques represent for the personality rights, the adoption by the Council of Europe of the Convention No. 108/1981 for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data¹⁰², the existence of the community

de la persoana vizată. Altfel, colectarea din alte surse are caracter excepțional, atunci când cel în cauză refuză să le furnizeze ori nu este în măsură să o facă, iar lipsa datelor ar compromite scopurile prelucrării. Operațiunea prelucrării se realizează sub supravegherea unui cadru medical, cu respectarea secretului profesional și cu consimțământul actual și scris al persoanei vizate.

Dreptul la imagine. Legea privind drepturile pacientului prevede necesitatea obținerii acordului pacientului pentru fotografiere sau filmare, atunci când imaginile sunt indispensabile stabilirii diagnosticului sau tratamentului ori pentru evitarea oricărei suspiciuni de culpă medicală; dispozițiile sunt preluate din Legea privind drepturile pacientului.

Condiția consimțământului impusă de lege este firească. Dreptul persoanei la propria imagine este unul dintre acele drepturile personalității ce ridică serioase dificultăți în raport cu exigența consimțământului. „Ca și numele, imaginea persoanei își găsește protecția cu titlu de element identificator al persoanei. Ea fiind o reprezentare a trăsăturilor fizice ale persoanei, atunci când este luată fără consimțământul persoanei constituie o violare a dreptului la imagine”⁴⁸. Practic, orice operațiune de utilizare a imaginii persoanei, de divulgare a unor aspecte care țin de intimitatea celui vizat și, în general, tot ceea ce presupune aducerea la cunoștința terților a valorilor din sfera drepturilor personalității impune, în mod necesar, acordul celui în cauză. Legislația medicală s-a adaptat în acest sens.

Dreptul la demnitate. Honeste vivere. Legile nescrise și legile scrise ale omenirii așază demnitatea la căpătâiul valorilor care dau individului calitatea de om. „A trăi în demnitate” este un principiu natural, care guvernează universul (macrocosmosul) și un principiu constituțional, care conferă protecție fiecărei ființe umane (microcosmosul). Demnitatea nu poate fi precis definită, pot fi surprinse doar înțelesuri care, toate, alcătuiesc una dintre cele mai complexe valori ale laturii morale a personalității. Trăgându-și seva din

directives on the matter and the requests of aligning our country at the European Union’s standards have determined the initiative of the Romanian legislator. The protection of the private life within the sector of the electronic communications enjoys a distinct regulation – Law No. 506/2004 – Law No. 677/2001 representing the common law.

The personal data that can be processed are information referring to an identified or identifiable natural person. Usually, the information regarding the individual’s state of health cannot be processed, unless in the event of the expressly mentioned exceptional situations. These data can be collected only from the person in question. Thus, the collection using other sources has an exceptional character, when the person refuses to supply them or is incapable of doing so, and the absence of the data would endanger the purposes of the processing. The operation of processing is performed under the supervision of a member of the medical staff, respecting the professional secrecy and with the actual and written consent of the person in question.

The right to image. The law regarding the patients’ rights stipulates the necessity of getting the patient’s consent for any photo or film shooting, when the images are indispensable for the assessment of the diagnostic or treatment or for avoiding any suspicions of medical guilt; the provisions are taken from the Law on the patients’ rights.

The condition of the consent set forth by the law is natural. The person’s right to her own image is one of the personality rights that brings about serious difficulties in relation to the condition of the consent. “Just as the name, the person’s image is protected as an element of identification of the person. Being a representation of the physical characteristics of the person, when it is taken without the person’s consent it constitutes a violation of the right to image”¹⁰³. Basically, any operation of using the person’s image, of spreading aspects that are linked to the intimacy of the person in question and, in general, everything that involves the notification of thirds in respect to the values

unicitatea ființei umane, demnitatea este inerentă acesteia, este un atribut înăscut care presupune cinste, bună-credință și o reputație neștirbită⁴⁹. Este, fără tăgadă, un bun fără existență materială, care nu poate fi prețuit în bani. Conceptul acoperă un dat – este înăscută, aparține omului, independent că acesta este conștient ori nu de acest lucru – și însușiri de ordin etic, ce se dobândesc în timpul vieții, alcătuind, împreună, reputația unei persoane⁵⁰.

Din perspectivă bioetică, “conceptul de demnitate umană, în sens medical, care vizează nu doar vindecarea ci și eradicarea unor aspecte patologice ale naturii umane, se intersectează cu dimensiunea juridică ce urmărește să impună respectul integrității corpului uman (și al speciei), acceptând aleatoriul în destinul biologic al ființelor”⁵¹.

Respectul demnității este în strânsă relație cu toate activitățile biomedicale. Poate în mod deosebit ar trebui notate prelevarea și transplantul, clonarea ființei umane, crearea de embrioni umani în scop de cercetare, intervențiile chirurgicale de schimbare a sexului și identificarea persoanei pe baza amprentei genetice.

Una dintre problemele care evocă dreptul la demnitate este eutanasia. Din păcate, în formularea actuală, nici noul Cod civil, nici alte prevederi legale, nu abordează eutanasia, în nici una dintre formele sale.

În ceea ce privește dreptul la demnitate, s-a propus, de dată relativ recentă, suplimentarea categoriilor cunoscute de drepturi ale omului cu încă o grupă, care ar include drepturile privind protecția persoanei umane împotriva abuzurilor științei⁵². Această categorie ar include toate prerogativele ce implică demnitatea omului, ca o măsură de protecție în plus față de progresul științei și de „beția cunoașterii”⁵³. Ne alăturăm ideii că o nouă categorie nu este necesară. Problema efectivă și majoră este protecția drepturilor omului, iar suplimentarea panopliei cunoscute a drepturilor nu ar conduce decât la o modificare numerică, fără să îmbunătățească modalitățile de ocrotire. „Dacă consacrarea și acceptarea de către state a drepturilor omului începând cu Declarația

belonging to the sphere of the personality rights imposes with necessity the consent of the person in question. The medical legislation has adopted in this respect.

The right to dignity. Honeste vivere. The unwritten laws as well as the written ones place dignity on top of the values that give the individual the quality of human. “To live in dignity” represents a natural principal that governs the universe (the macrocosm) but also a constitutional one that grants protection to every human being (the microcosm). Dignity cannot be precisely defined; one can only catch meanings that, reunited, form one of the most complex values of the moral side of the personality. Representing the uniqueness of the human being, dignity is inherent to it; it is an innate attribute that involves honesty, good-faith and a clean reputation¹⁰⁴. It is beyond any doubt a good without material existence, one that cannot be measured in money. The concept covers a gift – it is innate, it belongs to man no matter whether he is or not conscious of this fact – and features of ethical character that are acquired in the course of life, making together, the reputation of a person¹⁰⁵.

From a bioethical perspective, “the concept of human dignity, within the medical meaning, that regards not only the healing but also the eradication of certain pathological aspects of the human nature, is intercrossed with the legal dimension that aims at enforcing the respect for the integrity of the human body (and for the species), accepting the hazard within the beings’ biological destiny”¹⁰⁶.

The respect for dignity is closely connected to all biomedical activities. Perhaps we should mention in particular the procurement and transplantation, the human clonation, the creations of human embryos for research purposes, the sex change surgical interventions and the identification of the person through the genetic print.

One of the problems that evoke dignity is euthanasia. Unfortunately, within the current regulation, neither the New Civil code nor the rest of the legal provision, approach euthanasia in either of its forms.

Universală a însemnat nașterea unei noi religii universale, o permanentă prelungire, o adăugare de noi și noi drepturi ar putea atrage contrariul, o desacralizare a conceptului, o diluare a interesului prin imposibilitatea asigurării unei protecții efective”⁵⁴.

În loc de concluzii

„Trebuie să privim în față realitatea. Omul a devenit un superom. Dar superomul, cu superumana sa putere, n-a ajuns și la un nivel de superumană înțelepciune. Cu cât puterea sa crește, cu atât mai sărac devine omul. Conștiințele noastre nu pot să nu fie zguduite de constatarea că, cu cât creștem și devenim superoameni, cu atât suntem mai inumani”⁵⁵.

Bibliografie

Bauzon, S. *Dezvoltarea bioeticii în Europa Centrală și de Est din 1989 și până în prezent*, în *Revista Română de Bioetică*, vol. 7, nr. 3, iulie-septembrie 2009

Ciucă, A., *Conceptul de „demnitate” a ființei umane în bioetică și drept*, în *Revista Română de Bioetică*, vol. 7, nr. 2, aprilie-iunie 2009

Ciucă, A., *Conceptul de „demnitate” a ființei umane în bioetică și biodrept (II)*, în *Revista Română de Bioetică*, vol. 8, nr. 3, iulie-septembrie 2010

Cocora, L., Ioan, B., Astărăstoae, V., *Bioetica stărilor terminale*, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2004

Corhan, A., *Repararea prejudiciului prin echivalent bănesc*, Editura Lumina Lex, București, 1999

Cornu, G., *Droit civil. Introduction. Les personnes. Les biens*, 8e édition, Montchrestien, Paris, 1997

Cosmovici, P. M., *Drept civil. Introducere în dreptul civil*, ediția a III-a, Editura All Beck, București, 1996

Costin, M. N., Costin, M. C., *Dicționar de drept civil, D-K*, vol. II, Editura Lumina Lex, București

Dongoroz, V., ș.a., *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol. III, Editura

In what concerns the right to dignity, recently it was proposed the supplementation of the known categories of human rights with another group, which would include the right regarding the person’s protection against the abuses of science¹⁰⁷. This category would include all the prerogatives that involve the human dignity, a further measure of protection against the progress of science and the “drunkenness of knowledge”¹⁰⁸. We agree with the opinion that the new category is not necessary. The real and major problem is the protection of human rights, and the supplementation of the known panoply would only lead to a numerical change, without an improvement of the modalities of protection. “If the regulation and acceptance by the states of the human rights starting with the Universal Declaration meant the birth of a new universal religion, an everlasting extension, an addition of new and new rights could attract the contrary, a profanation of the concept, a dilution of the interest through the impossibility of assuring an effective protection”¹⁰⁹.

Instead of conclusions

“We must look reality in the face. Man has become a superman. However, the superman with his superhuman power did not also reach a superhuman wisdom. The greater his power gets, the poorer the man becomes. Our knowledge cannot rest unshaken when finding that, the more we grow and become supermen, the less human we get”¹¹⁰.

Bibliography

Bauzon, S., *The development of bioethics within Central and Eastern Europe from 1989 until nowadays*, in *Revista Română de Bioetică*, vol. 7, no. 3, July- September 2009

Ciucă, A., *The concept of “dignity” of the human being within bioethics and law*, in *Revista Română de Bioetică*, vol. 7, no. 2, April-June 2009

Ciucă, A., *The concept of “dignity” of the human being within bioethics and biolaw II*, in

- Academiei, București, 1971
- Helmons, S.M., *La quatrième génération des droits de l'homme*, în *Les droits de l'homme au seuil du troisième millénaire, melanges en hommage à Pierre Lambert*, Bruylant, Bruxelles, 2000
- Kayser, P., *Les droits de la personnalité. Aspects théoriques et pratiques*, în *Revue trimestrielle de droit civil*, vol. XXIX, 1971
- Lupan, E., Sabău-Pop, I., *Tratat de drept civil român*, vol. I, *Partea generală*, Editura C.H. Beck, București, 2006
- Mihai, Gh., Popescu, G., *Introducere în teoria drepturilor personalității*, Editura Academiei Române, București, 1992,
- Pop, L., Harosa, L.-M., *Drept civil. Drepturile reale principale*, Editura Universul Juridic, București, 2006,
- Penneau, J., *Le cas particulier de la recherche médicale*, în D. Truchet (sous la coord. de) *L'indemnisation de l'aléa thérapeutique*, Sirey, Paris, 1995
- Reghini, I., Diaconescu, Ș., *Introducere în dreptul civil*, vol.1, Editura Sfera Juridică, Cluj-Napoca, 2004
- Stancu, E., *Tratat de criminalistică*, Editura Actami, București, 2001
- Scripcaru, Gh., Ciucă, A., Astărăstoae, V., Scripcaru, C., *Bioetica, științele vieții și drepturile omului*, Editura Polirom, Iași, 1998
- Ștefănescu, D.T., Bărbării, L., *Un mijloc de probă revoluționar – amprenta genetică*, în *Dreptul*, nr. 9/2001
- Tanislav, E., *Ocotirea penală a dreptului la intimitate*, în *Revista de drept penal*, nr. 3/1998
- Turcu, I., *Dreptul sănătății. Frontul comun al medicului și al juristului*, Editura Wolters Kluwer, București, 2010
- Ungureanu, O., Juguștru, C., *Drept civil. Persoanele*, Editura Hamangiu, București, 2007
- Ungureanu, O., *Dreptul la onoare și dreptul la demnitate*, în *Acta Universitatis Lucian Blaga*, Seria Iurisprudentia, Supliment, 2005
- Ungureanu, O., *Reflecții asupra protecției corpului uman. Prelevarea și transplantul de țesuturi și organe umane*, în *Acta Universitatis Lucian Blaga*, nr. 1/2001
- Văduva, N., *Controverse privind valoarea* *Revista Română de Bioetică*, vol. 8, no. 3, July-September 2010
- Cocora, L., Ioan, B., Astărăstoae, V., *The bioethics of terminal stages*, Editura Universității „Lucian Blaga” of Sibiu, 2004
- Corhan, A., *Prejudice repair by pecuniary equivalent*, Editura Lumina Lex, Bucharest, 1999
- Cornu, G., *Droit civil. Introduction. Les personnes. Les biens*, 8e édition, Montchrestien, Paris, 1997
- Cosmovici, P. M., *Civil Law, Introduction to Civil Law*, 3rd edition, Editura All Beck, Bucharest, 1996
- Costin, M. N., Costin, M. C., *Dictionary of Civil Law, D-K*, vol. II, Editura Lumina Lex, Bucharest
- Dongoroz, V., ș.a., *Theoretical explanations of the Romanian Criminal code*, vol. III, Editura Academiei, Bucharest, 1971
- Helmons, S.M., *La quatrième génération des droits de l'homme*, în *Les droits de l'homme au seuil du troisième millénaire, melanges en hommage à Pierre Lambert*, Bruylant, Bruxelles, 2000
- Kayser, P., *Les droits de la personnalité. Aspects théoriques et pratiques*, în *Revue trimestrielle de droit civil*, vol. XXIX, 1971
- Lupan, E., Sabău-Pop, I., *Treatise of Romanian Civil Law, vol. I, General Part*, Editura C.H. Beck, Bucharest, 2006
- Mihai, Gh., Popescu, G., *Introduction to the theory of personality rights*, Editura Academiei Române, Bucharest, 1992
- Pop, L., Harosa, L.-M., *Civil Law. Principal Real Rights*, Editura Universul Juridic, Bucharest, 2006
- Penneau, J., *Le cas particulier de la recherche médicale*, în D. Truchet (sous la coord. de) *L'indemnisation de l'aléa thérapeutique*, Sirey, Paris, 1995
- Reghini, I., Diaconescu, Ș., *Introduction to Civil Law*, vol.1, Editura Sfera Juridică, Cluj-Napoca, 2004
- Stancu, E., *Treatise of criminalistics*, Editura Actami, Bucharest, 2001
- Scripcaru, Gh., Ciucă, A., Astărăstoae, V., Scripcaru, C., *Bioethics, life sciences and*

- probată a expertizei amprentelor genetice, în Dreptul*, nr. 2/2005
- human rights*, Editura Polirom, Iași, 1998
- Ștefănescu, D.T., Bărbării, L., *A revolutionary means of probation – the genetic print*, in *Dreptul*, no. 9/2001
- Tanislav, E., *Criminal Protection of the right to privacy* in *Revista de drept penal*, no. 3/1998
- Turcu, I., *Health Law. The common front of the physician and jurist*, Editura Wolters Kluwer, Bucharest, 2010
- Ungureanu, O., Jugastru, C., *Civil law, the Persons*, Editura Hamangiu, Bucharest, 2007
- Ungureanu, O., *The right to honor and the right to dignity*, in *Acta Universitatis Lucian Blaga*, Seria Iurisprudentia, Supplement, 2005
- Ungureanu, O., *Reflections on the protection of the human body. The procurement and transplantation of human tissues and organs*, in *Acta Universitatis Lucian Blaga*, no. 1/2001
- Văduva, N., *Controversies regarding the probatory value of the genetic print expertise*, in *Dreptul*, no. 2/2005

¹ “Această lucrare a fost finanțată din contractul POSDRU/89/1.5/S/61968, proiect strategic ID 61968 (2009), cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013”.

² O. Ungureanu, *Persoana fizică*, în O. Ungureanu, C. Jugastru, *Drept civil. Persoanele*, Editura Hamangiu, București, 2007, p. 39.

³ P. M. Cosmovici, *Drept civil. Introducere în dreptul civil*, ediția a III-a, Editura All Beck, București, 1996, p. 69.

⁴ Cu privire la definirea drepturilor nepatrimoniale, a se vedea E. Lupan, I. Sabău-Pop, *Tratat de drept civil român*, vol. I, *Partea generală*, Editura C.H. Beck, București, 2006, p. 65. Pentru un tablou al raporturilor nepatrimoniale de drept civil, a se vedea I. Reghini, Ș. Diaconescu, *Introducere în dreptul civil*, vol.1, Editura Sfera Juridică, Cluj-Napoca, 2004, p. 111. Evocându-se împrejurarea că sunt în discuție drepturi intime atașate de persoana titularului, literatura juridică uzează și de sintagma “drepturi personale nepatrimoniale” (M. N. Costin, M. C. Costin, *Dicționar de drept civil, D-K*, vol. II, Editura Lumina Lex, București, p. 222).

⁵ Uneori, demersurile fixării noțiunii “drepturile personalității” au plecat de la definirea drepturilor subiective și delimitarea acestora din urmă de libertățile civile (pentru detalii, a se vedea P. Kayser, *Les droits de la personnalité. Aspects théoriques et pratiques*, în *Revue trimestrielle de droit civil*, vol. XXIX, 1971, p. 448-454; Gh. Mihai, G. Popescu, *Introducere în teoria drepturilor personalității*, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 55-64.

⁶ L. Pop, L.-M. Harosa, *Drept civil. Drepturile reale principale*, Editura Universul Juridic, București, 2006, p. 13.

⁷ A se vedea, pentru o expunere a opiniilor exprimate cu privire la momentul nașterii bioeticii, I. Turcu, *Dreptul sănătății. Frontul comun al medicului și al juristului*, Editura Wolters Kluwer, București, 2010, p. 368-369.

⁸ I. Turcu, *Dreptul sănătății. Frontul comun al medicului și al juristului...*, p. 369.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ *Loc. cit.*

¹¹ S. Bauzon, *Dezvoltarea bioeticii în Europa Centrală și de Est din 1989 și până în prezent*, în *Revista Română de Bioetică*, vol. 7, nr. 3, iulie-septembrie 2009, p. 6-7.

¹² Gh. Scripcaru, A. Ciucă, V. Astărăstoae, C. Scripcaru, *Bioetica, științele vieții și drepturile omului*, Editura Polirom, Iași, 1998, p. 19.

¹³ *Ibidem*, p. 18.

¹⁴ A. Ciucă, *Conceptul de „demnitate” a ființei umane în bioetică și drept*, în *Revista Română de Bioetică*, vol. 7, nr. 2, aprilie-iunie 2009, p. 7.

¹⁵ Aceste legi au fost inserate în Codul civil francez, care conține capitol distinct intitulat „Respectul corpului uman” (Capitolul II, Titlul I) și „Despre examenul caracteristicilor genetice ale unei persoane și despre identificarea unei persoane pe baza amprente genetice (Capitolul III, Titlul I). A se vedea *Code civil*, édition 2011, Dalloz, Paris, 2010.

¹⁶ A se vedea S. Bauzon, *Dezvoltarea bioeticii în Europa Centrală și de Est din 1989 și până în prezent...*, p. 7.

¹⁷ Câteva exemple: Lituania – Comisia de Bioetică, 1995; Cehoslovacia – Comisia Centrală de Bioetică, 1990 (după separare, Republica Cehă și Slovacia au înființat, fiecare, propria comisie); Estonia – Comisia de Bioetică, 2001 (pentru aceste date, a se vedea S. Bauzon, *op. cit.*, p. 7-8).

¹⁸ Hotărârea a fost publicată în M. Of. nr. 588/2.12.1999.

¹⁹ <http://www.cmr.ro/content/view/48/43/> (pagină web consultată la 3 decembrie 2010).

²⁰ Textul inițial al Ordonanței a fost publicat în M. Of. nr. 643/30.08.2002 și a fost succesiv modificat.

²¹ Art. 63 alin. 1 din noul Cod civil român reproduce art. 16-4 alin. 3 din Codul civil francez.

²² Cu privire la patrimoniul genetic individual, a se vedea G. Cornu, *Droit civil. Introduction. Les personnes. Les biens*, 8e édition, Montchrestien, Paris, 1997, p. 180.

²³ http://www.mon-genome.com/patrimoine_genetique.php (site consultat la 5 decembrie 2010).

²⁴ *Code civil...*, édition 2011, Dalloz, Paris, 2010, p. 131-132. Autopsia efectuată conform legii nu poate fi privită ca atingere adusă integrității cadavrului sau integrității speciei umane (Tribunalul administrativ Nantes, hotărârea din 6 ianuarie 2000, în *Recueil Dalloz*, 2000, *Informations rapides*, 101; *Semaine Juridique*, Édition Générale, 2000, II, 10396, notă S. Prieur).

²⁵ G. Cornu, *Droit civil. Introduction. Les personnes. Les biens...*, p. 180-181.

²⁶ S-a menționat în doctrină că singurele celule ale corpului uman care nu conțin A.D.N. (neavând nucleu) sunt globulele roșii sau hematiile. Sângele apare însă ca un ansamblu alcătuit nu numai din hematii, ci și din alte elemente care pot fi disociate în condiții de laborator, așa încât este exclus ca cei care cercetează locul faptei să nu găsească celule purtătoare de A.D.N. (a se vedea E. Stancu, *Tratat de criminalistică*, Editura Actami, București, 2001, p. 183).

²⁷ D.T. Ștefănescu, L. Bărbării, *Un mijloc de probă revoluționar – amprenta genetică*, în *Dreptul*, nr. 9/2001, p. 99.

²⁸ N. Văduva, *Controverse privind valoarea probantă a expertizei amprentelor genetice*, în *Dreptul*, nr. 2/2005, p. 155.

²⁹ D.T. Ștefănescu, L. Bărbării, *op. cit.*, p. 99.

³⁰ Pentru prezentarea textelor consacrate reproducerii umane asistate în noul Cod civil român, I. Turcu, *Dreptul sănătății. Frontul comun al medicului și al juristului...*, p. 430-431.

³¹ În expresia proiectului Legii reproducerii asistate, partenerul este membrul cuplului care beneficiază de operațiunile de reproducere medical asistată și care a contribuit parțial sau total ori, în unele cazuri, nu a contribuit deloc cu material genetic.

³² Sociologul francez Marcel Mauss a caracterizat darurile vieții prin libertate, obligație, generozitate și interes propriu. Transplantul de organe este definit printr-un set de obligații simetrice (a oferi, primi, a căuta, recompensa), care, afirma Mauss, guvernează toate darurile vieții, indiferent cât de spontane și expresive par a fi acestea (a se vedea L. Cocora, B. Ioan, V. Astărăstoae, *Bioetica stărilor terminale*, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2004, p. 218).

³³ A se vedea O. Ungureanu, *Reflecții asupra protecției corpului uman. Prelevarea și transplantul de țesuturi și organe umane*, în *Acta Universitatis Lucian Blaga*, nr. 1/2001, p. 24. Sub imperiul vechii reglementări (Legea nr. 2/1998 privind prelevarea și transplantul de țesuturi și organe umane), funcționa aceeași cerință referitoare la consimțământul donatorului în viață.

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ I. Turcu, *op. cit.*, p. 505.

³⁶ Celulele stem au calitatea de a se converti în orice altă celulă din organismul uman. Se găsesc în număr mare în corpul persoanelor nou-născute; pot fi recoltate din cordonul ombilical și pot fi folosite ulterior, dacă același copil se îmbolnăvește de una dintre bolile care pot fi astfel tratate. Până la ora actuală ar fi vorba de leucemie, diabet zaharat etc. (I. Turcu, *op. cit.*, p. 504, nota 1).

³⁷ Cu privire la tipurile de cercetare biomedicală, a se vedea J. Penneau, *Le cas particulier de la recherche médicale*, în D. Truchet (sous la coord. de) *L'indemnisation de l'aléa thérapeutique*, Sirey, Paris, 1995, p. 45.

³⁸ Codul a fost adoptat în Adunarea Generală Națională a Medicilor din iunie 1997 și a fost revizuit în cadrul Adunării Naționale din noiembrie 2007. Poate fi consultat în *Legislație medicală*, vol. II, Info Medica, 1999, p. 149-172.

³⁹ Consimțământul celui vizat este condiția elementară a cercetărilor biomedicale și în dreptul francez. Pentru o sinteză a condițiilor de testare a noilor tratamente asupra omului, a se vedea G. Cornu, *op. cit.*, p. 175.

⁴⁰ Art. 95 din Codul deontologic medical român.

⁴¹ <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT00000441469> (text consultat la 20 decembrie 2010).

⁴² În acest sens, E. Tanislav, *Ocrotirea penală a dreptului la intimitate*, în *Revista de drept penal*, nr. 3/1998, p. 48.

⁴³ Pentru răspunderea civilă a medicului, A. Corhan, *Repararea prejudiciului prin echivalent bănesc*, Editura Lumina Lex, București, 1999, p. 118-134.

⁴⁴ Legea nr. 46/2003 privind drepturile pacientului a fost publicată în M. Of. al României nr. 70/3.02.2003.

⁴⁵ Legea nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor, prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date a fost publicată în M.Of. al României nr. 790/12.12.2001.

⁴⁶ Legea nr. 506/2004 a fost publicată în M.Of. al României nr. 1101/25.11.2004.

⁴⁷ Convenția a fost publicată în M.Of. al României nr. 830/21.12.2001.

⁴⁸ O. Ungureanu, *Persoana fizică*, în O. Ungureanu, C. Jugastru, *Drept civil. Persoanele...*, p. 44.

⁴⁹ În acest sens, O. Ungureanu, *Dreptul la onoare și dreptul la demnitate*, în *Acta Universitatis Lucian Blaga*, Seria Jurisprudentia, Supliment, 2005, p. 10.

⁵⁰ V. Dongoroz ș.a., *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol. III, Editura Academiei, București, 1971, p. 403.

⁵¹ A. Ciucă, *Conceptul de „demonitate” a ființei umane în bioetică și drept...*, p. 6-7.

⁵² Pentru o dezbatere detaliată a acestei propuneri, A. Ciucă, *Conceptul de „demonitate” a ființei umane în bioetică și biodrept (II)*, în *Revista Română de Bioetică*, vol. 8, nr. 3, iulie-septembrie 2010, p. 25-28.

⁵³ A se vedea S.M. Helmons, *La quatrième génération des droits de l’homme*, în *Les droits de l’homme au seuil du troisième millénaire, melanges en hommage à Pierre Lambert*, Bruylant, Bruxelles, 2000, p.552, citat după A. Ciucă, *Conceptul de „demonitate” a ființei umane în bioetică și biodrept (II)...*, p. 26.

⁵⁴ A. Ciucă, *op. cit.*, p. 28.

⁵⁵ Albert Schweitzer, laureat al premiului Nobel pentru pace pentru lucrarea *Reverence for Life* (1952).

⁵⁶ “This paper was financed through the contract POSDRU/89/1.5/S/61968, strategic project ID 61968 (2009), co-financed from the European Social Fund, by means of the Sectoral Operational Programme Human Resources Development 2007 – 2013”.

⁵⁷ O. Ungureanu, *Persoana fizică* [The natural person], in O. Ungureanu, C. Jugastru, *Drept civil. Persoanele*, [Civil law, the Persons] Editura Hamangiu, Bucharest, 2007, p. 39.

⁵⁸ P. M. Cosmovici, *Drept civil. Introducere în dreptul civil* [Civil Law, Introduction to Civil Law], 3rd edition, Editura All Beck, Bucharest, 1996, p. 69.

⁵⁹ In respect to the definition of the non patrimonial rights, see E. Lupan, I. Sabău-Pop, *Tratat de drept civil roman* [Treatise of Romanian Civil Law], vol. I, *Partea generală* [General Part], Editura C.H. Beck, Bucharest, 2006, p. 65. For a complete picture of the civil law non patrimonial relationships, see I. Reghini, Ș. Diaconescu, *Introducere în dreptul civil* [Introduction to Civil Law], vol.1, Editura Sfera Juridică, Cluj-Napoca, 2004, p. 111. Underlying the fact that these are rights closely connected to the person, the literature on the matter also uses the phrase “personal non patrimonial rights” (M. N. Costin, M. C. Costin, *Dicționar de drept civil* [Dictionary of Civil Law], *D-K*, vol. II, Editura Lumina Lex, Bucharest, p. 222).

⁶⁰ Sometimes, the approaches of settling the notion of “personality rights” have started from the definition of the subjective rights and their delimitation form the civil liberties (for details P. Kayser, *Les droits de la personnalité. Aspects théoriques et pratiques*, in *Revue trimestrielle de droit civil*, vol. XXIX, 1971, p. 448-454; Gh. Mihai, G. Popescu, *Introducere în teoria drepturilor personalității* [Introduction to the theory of personality rights], Editura Academiei Române, Bucharest, 1992, p. 55-64.

⁶¹ L. Pop, L.-M. Harosa, *Drept civil. Drepturile reale principale* [Civil Law. Principal Real Rights], Editura Universul Juridic, Bucharest, 2006, p. 13.

⁶² For a presentation of the opinions on the moment of bioethics’ birth, see, I. Turcu, *Dreptul sănătății. Frontul comun al medicului și al juristului* [Health Law. The common front of the physician and jurist], Editura Wolters Kluwer, Bucharest, 2010, p. 368-369.

⁶³ I. Turcu, *Dreptul sănătății. Frontul comun al medicului și al juristului...* [Health Law. The common front of the physician and jurist], p. 369.

⁶⁴ *Ibidem*.

⁶⁵ *Loc. cit.*

⁶⁶ S. Bauzon, *Dezvoltarea bioeticii în Europa Centrală și de Est din 1989 și până în prezent* [The development of bioethics within Central and Eastern Europe from 1989 until nowadays], in *Revista Română de Bioetică*, vol. 7, no. 3, July- September 2009, p. 6-7.

⁶⁷ Gh. Scripcaru, A. Ciucă, V. Astărăstoae, C. Scripcaru, *Bioetica, științele vieții și drepturile omului* [Bioethics, life sciences and human rights], Editura Polirom, Iași, 1998, p. 19.

⁶⁸ *Ibidem*, p. 18.

⁶⁹ A. Ciucă, *Conceptul de „dignitate” a ființei umane în bioetică și drept* [The concept of “dignity” of the human being within bioethics and law], in *Revista Română de Bioetică*, vol. 7, no. 2, April-June 2009, p. 7.

⁷⁰ These laws were embodied within the French Civil code, which consists of a distinct chapter, entitled: “The respect for human body”. (Chapter II, Title I) and “About the examination of the genetic characteristics of a person and about the identification of a person based on the genetic print (Chapter II, Title I). See *Code civil* [Civil code], édition 2011, Dalloz, Paris, 2010.

⁷¹ See S. Bauzon, *Dezvoltarea bioeticii în Europa Centrală și de Est din 1989 și până în prezent..* [The development of bioethics within Central and Eastern Europe from 1989 until nowadays...], p. 7.

⁷² A few examples: Lithuania – Commission of Bioethics, 1995; Czechoslovakia – Central Commission of Bioethics, 1990 (after separation, the Czech Republic and Slovakia established separate commissions), Estonia – Commission of Bioethics, 2001 (for these data see S. Bauzon, *op. cit.*, p. 7-8).

⁷³ The decision was published in the Of. M. No. 588/2.12.1999.

⁷⁴ <http://www.cmr.ro/content/view/48/43/> (web page surfed on December 3rd 2010).

⁷⁵ The initial text of the Ordinance was published in the Of. M. No. 643/30.08.2002 and was subsequently altered.

⁷⁶ Article 63 paragraph 1 of the Romanian New Civil code reproduces Article 16-4 paragraph 3 of the French Civil code.

⁷⁷ Regarding the individual genetic patrimony, see G. Cornu, *Droit civil. Introduction. Les personnes. Les biens*, 8e édition, Montchrestien, Paris, 1997, p. 180.

⁷⁸ http://www.mon-genome.com/patrimoine_genetique.php (site surfed on December, 5th 2010).

⁷⁹ *Code civil...*, édition 2011, Dalloz, Paris, 2010, p. 131-132. The autopsy performed in accordance with the law cannot be regarded as violating the integrity of the body or of the human species (Administrative Tribunal de Nantes, decision of January, 6th 2000, in *Recueil Dalloz*, 2000, *Informations rapides*, 101; *Semaine Juridique*, Édition Générale, 2000, II, 10396, note S. Prieur).

⁸⁰ G. Cornu, *Droit civil. Introduction. Les personnes. Les biens...*, p. 180-181.

⁸¹ It was mentioned in the literature on the matter that the sole cells of the human body that do not contain DNA (not having a nucleus) are the red globules or the red blood cells. The blood, however, appears as an assembly made not only of red globules, but also of other elements that can be dissociated in laboratory conditions, so that it cannot happen for those that investigate the crime scene to find no cells that carry DNA. (see E. Stancu, *Tratat de criminalistică* [Treatise of criminalistics], Editura Actami, Bucharest, 2001, p. 183).

⁸² D.T. Ștefănescu, L. Bărbării, *Un mijloc de probă revoluționar – amprenta genetică* [A revolutionary means of probation – the genetic print], in *Dreptul*, no. 9/2001, p. 99.

⁸³ N. Văduva, *Controverse privind valoarea probantă a expertizei amprentelor genetice* [Controversies regarding the probatory value of the genetic print expertise], in *Dreptul*, no. 2/2005, p. 155.

⁸⁴ D.T. Ștefănescu, L. Bărbării, *op. cit.*, p. 99.

⁸⁵ For the presentation of the texts regarding the assisted human reproduction within the Romanian Civil code, I. Turcu, *Dreptul sănătății. Frontul comun al medicului și al juristului...* [Health law. The common front of the physician and jurist...], p. 430-431.

⁸⁶ In the expression of the bill of law on the assisted reproduction, the partner is the member of the couple that benefits from the medically assisted reproduction and that partly or completely contributed or, in certain cases, did not contribute with genetic material.

⁸⁷ The French sociologist Marcel Mauss characterized the gifts of life by freedom, duty, generosity and personal interest. The organ transplantation is defined by a set of symmetric duties (to offer, receive, search, reward), that, he states, govern of the gifts of life no matter how spontaneous and expressive may seem (see L. Cocora, B. Ioan, V. Astărăstoae, *Bioetica stărilor terminale* [The bioethics of terminal stages], Editura Universității „Lucian Blaga” of Sibiu, 2004, p. 218).

⁸⁸ See O. Ungureanu, *Reflecții asupra protecției corpului uman. Prelevarea și transplantul de țesuturi și organe umane* [Reflections on the protection of the human body. The procurement and transplantation of human tissues]

and organs], in *Acta Universitatis Lucian Blaga*, no. 1/2001, p. 24. According to the former law (Law no. 2/1998 on the procurement and transplantation of human tissues and organs) the same condition regarding the consent of the living donor was required.

⁸⁹ *Ibidem*.

⁹⁰ I. Turcu, *op. cit.*, p. 505.

⁹¹ The stem cells have the quality of converting in any other cell of the human body. They are numerous in the body of new born; they can be procured from the umbilical cord and may be further used if the same child gets sick of one of the diseases that can be treated. So far, these diseases are leukemia, diabetes etc. (I. Turcu, *op. cit.*, p. 504, note 1).

⁹² With regard to the types of biomedical research, see J. Penneau, *Le cas particulier de la recherche médicale*, in D. Truchet (sous la coord. de) *L'indemnisation de l'aléa thérapeutique*, Sirey, Paris, 1995, p. 45.

⁹³ The Code was adopted by the General Assembly of the Physicians from June 1997 and it was revised by the National Assembly in November 2007. Can be found in *Medical Legislation*, vol. II, Info Medica, 1999, p. 149-172.

⁹⁴ The consent of the person represents the elementary condition of the biomedical researches also within the French law. For a synthesis of the testing conditions of the new treatments on men, see G. Cornu, *op. cit.*, p. 175.

⁹⁵ Article 95 of the Romanian deontological code.

⁹⁶ <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000441469> (text consulted on December, 20th 2010).

⁹⁷ In this respect, E., Tanislav *Criminal Protection of the right to privacy* in *Revista de drept penal*, no. 3/1998

O. Ungureanu, *Ocotirea penala a dreptului la intimitate* in *Revista de drept penal*, no. 3/1998, p. 48.

⁹⁸ For the civil responsibility of the physician see, A Corhan, *Repararea prejudiciului prin echivalent bănesc* [Prejudice repair by pecuniary equivalent], Editura Lumina Lex, Bucharest, 1999, p. 118-134.

⁹⁹ Law No. 46/2003 on the patients' rights was published in the Of. M. of Romania No. 70/3.02.2003.

¹⁰⁰ Law No. 677/2001 on the protection of personal data, the processing of personal data and the free circulation of these data was published in the Of. M. of Romania No. 790/12.12.2001.

¹⁰¹ Law No. 506/2004 was published in the Of. M. of Romania No. 1101/25.11.2004.

¹⁰² The convention was published in the Of. M. of Romania No. 830/21.12.2001.

¹⁰³ O. Ungureanu, *Persoana fizică* [The natural person], in O. Ungureanu, C. Jugastru, *Drept civil. Persoanele...*[Civil law. The persons...], p. 44.

¹⁰⁴ In this respect, O. Ungureanu, *Dreptul la onoare și dreptul la demnitate* [The right to honor and the right to dignity], in *Acta Universitatis Lucian Blaga*, Seria Iurisprudentia, p. 10.

¹⁰⁵ V. Dongoroz ș.a., *Explicații teoretice ale Codului penal roman* [Theoretical explanations of the Romanian Criminal code], vol. III, Editura Academiei, Bucharest, 1971, p. 403.

¹⁰⁶ A. Ciucă, *Conceptul de „dignitate” a ființei umane în bioetică și drept...*[The concept of “dignity” of the human being within bioethics and law...], p. 6-7.

¹⁰⁷ For a detailed debate of this proposal, A. Ciucă, *Conceptul de „dignitate” a ființei umane în bioetică și biodrept (II)* [The concept of “dignity” of the human being within bioethics and biolaw II], in *Revista Română de Bioetică*, vol. 8, no. 3, July-September 2010, p. 25-28.

¹⁰⁸ See S.M. Helmons, *La quatrième génération des droits de l'homme*, în *Les droits de l'homme au seuil du troisième millénaire, melanges en hommage à Pierre Lambert*, Bruylant, Bruxelles, 2000, p.552, quoted after A. Ciucă, *Conceptul de „dignitate” a ființei umane în bioetică și biodrept (II)*[The concept of “dignity” of the human being within bioethics and biolaw II...], p. 26.

¹⁰⁹ A. Ciucă, *op. cit.*, p. 28.

¹¹⁰ Albert Schweitzer, laureate of the Nobel prize for peace for the paper *Reverence for Life* (1952).